

BRAĆA

Ime mi je Niki. Niki Terura. Svoju priču ću vam pokušati servirati u malim porcijama, da se ne zagrcnete. Ne znam hoću li uspjeti, nona kaže da mi je jezik brži od mozga. Vjerojatno jeste, ali imam opravdanje. Imala sam strgano djetinjstvo, pa su mi neuroni povezani u čudne uzorke. Strgano djetinjstvo uključuje i smrt staraca u dobi od dvanaest godina. Zdroksali su se horsom koji je neki Splićanin pomiješao s deterdžentom za veš. Oprali su se... dobro. Umrli su ovdje, na noninoj verandi u Hvaru, gradu na istoimenom otoku koji, gledan iz aviona, ima oblik krokodila. Taj krokodil je moje utočište. Živim u njegovom oku.

Sad već polako stvarate sliku o meni, pa vas moram preduhitriti prije nego što me strpate u neku rugobu. Nisam rugoba. Imam simpatično lice. Barem tako kažu. Imam smeđe oči i smeđu ravnu kosu do ramena koju često držim svezanu u kratki rep. Kad se smijem, na obrazima mi se stvore rupice. Zubi su mi pravilni, usne pune, obrve crne, precizno oblikovane. Mogla bih sad nadrobiti još štošta o svojoj ljepoti i vi biste, naravno, povjerovali, jer me ne vidite. Ali, problem je u tome što sam si obećala da ću pisati istinu i samo istinu. A istina je da sam debela. Imam barem dvadeset kila viška. Ja sam jedna od onih cura sa kruškolikom građom – spuštена ramena, debela guzica. Zapamtiti ćete mi facu, ali ćete mi sigurno zapamtiti i guzicu. A onda će u sjećanju guzica pretegnuti i faca će nestati.

Imam trideset i pet godina. Pola tog vremena sam provela u San Pedru, a pola u Hvaru. Išlo je to otprilike ovako... Stara me rodila u bolnici u San Pedru gdje sam ostala sljedećih mjesec dana na odvikavanju od heroina i svega ostalog što je u sebe uštrcavala i ušmrkavala dok je bila trudna. Moj prvi udah dogodio se s minutom zakašnjenja. Već sam bila poplavila i mislili su da sam gotova kada me babica tako gadno lupila po leđima da sam

odustala od samoubilačkih namjera i provrištalala. Od tog udara mi je napuklo nešto u kičmi i deseti i jedanaesti pršljen su mi krivo srasli, što znači da osim velike guzice imam i veliku kvrgu na leđima. Na svu sreću, samo ružno izgleda. Ne boli. Osim kada dugo sjedim pa mi se upale okolni mišići. I osim kad frajer napipa kvrgu pa se sledi misleći da mi iz leđa izlaze gremlini.

Dok sam se kao beba skidala s horsa, patila sam od kroničnih grčeva, proljeva i problema s disanjem. Naravno, toga se ne sjećam, ali se stara zato potrudila da mi ispriča. U rijetkim trenucima koje smo provodile skupa i u još rjeđim trenucima kad je ona bila čista, hvatale su je navale pretjerane iskrenosti. Htjela je, kao, popraviti naš odnos, a ono što bi zapravo napravila izgledalo je otprilike ovako: ja sjedim i buljim u prazno dok ona lije bujicu suza i priča mi «kroz što smo sve zajedno prošle». Zajedno? Stalno sam joj bila u mislima. Eto.

Sa starcima sam, kad se sve zbroji i oduzme, provela dvije godine života. Ali, ne na početku. Na početku su me odmah odveli na Hvar kod none i dideta (tako se ovdje kaže za djeda) koji su ronili gorke suze jer im je kćer *ološ*. To je bila jedna od prvih riječi koje sam izgovorila. Najprije sam rekla mama, pa tata, pa *olos*.

Dan nakon mog dvanaestog rođendana su otišli. Ovaj put zauvijek, tupo zavijajući i povraćajući krv. Na svu sreću, nisam bila doma, ali sam doznala. Grad je o tome bruja godinama. Vjerojatno još uvijek bruji. Takve priče se prenose s koljena na koljeno, kao da je znati čiji se unuk objesio, a čija se kćer kurva s Talijanima stvar opće kulture. Dan danas dok hodam ulicama imam osjećaj da za sobom vučem nešto, kao mačka kojoj su huligani za rep privezali praznu limenku graha. Nema šanse da prođem rivom, a da se babetine za mnom ne okrenu i ne promrmljaju nešto tipa *ološ* ili *bačve od guzic*. Tiho, naravno, među sobom... moje ih uši ne čuju. Ali ih moje srce čuje.

Bez obzira na zle jezike, Hvar je moj raj. Toliko se prožimamo da ponekad imam osjećaj da smo jedno. Zveckanje jarbola me miluje, ulice me grle, vrhovi visokih palmi me podižu prema nebu koje me češe po tjemenu. Kamen. Hvar je sav u kamenu. Nema betona, nema asfalta... Labirinti uličica na obroncima brda, stare kuće s kapijama i jorgovanima, prostrani trg pun bijelih suncobrana i podivljalih lastavica... Puno sunca.

- Paklena vrućina – rekao je Bat brišući salvetom svoju crvenu ćelu prošaranu s dva-tri crna pramena – Ova sparina ubija...

Bilo je to početkom ovog ljeta, najluđeg ljeta koje sam ikada doživjela. Sjedili smo na terasi kafića na trgu i pijuckali kavu. Nisam mogla vjerovati da sam, nakon tri godine, opet s njima... s braćom Perry. Došli su iz San Pedra i pronašli me tu, na drugom kraju svijeta.

Pričali smo na engleskom, svega se dobro sjećam i sve ću vam odmah fino prevesti da se ne morate maltretirati s jezikom. Inače, primijetit ćete da sam ja jezični kameleon. S nonom pričam hvarski, a s prijateljicom koja je živjela u Zagrebu pričam književno, s tim da tu i tamo ubacim i nešto purgerski, tipa *kužiš* ili *briješ*. Da skratim – pričam s ljudima onako kako pričaju oni.

- Sprema se oluja – tiho je rekao Prutić zureći u crne oblake koji su se polako valjali s juga.

Izgledali su kao Stanlio i Olio. Mršavi i debeli. Ispuhani i napuhani. Iako su blizanci, sasvim su različiti. Prutić je zanesenjak, Bat je zakucan o pod. Prutić je vata, Bat šmirgl-papir. Prutić se brije na ćelavo, a Bat potajice tapira ostatke kose na potiljku kako bi mu izgledala bujnije.

- Promijenio je ime – promrmljao je Bat pokazavši na svog brata – Sada se zove Alset – dodao je izvadiвши iz džepa vrećicu kikirikija.

Do tada je smazao pola krafne, pa bombon, pa je napravio kratku pauzu nakon koje je pojeo još četvrtinu krafne, pa dva bombona i tako dalje, nepravilnim ritmom, kao da će, ako jede po malo zavarati druge da ne jede.

- Treba mi nešto slano – rekao je zubima otvarajući vrećicu kikirikija – Hoćeš malo?
Uvijek je nudio hranu na isti način. Držeći je čvrsto uz sebe.

- Ne, hvala.

Dok si je u šaku sipao kikiriki, micao je ustima lijevo-desno, kao da mućka vodu u ustima. Bio je to samo jedan od njegovih mnogobrojnih tikova. Osim toga, trzao je desnim ramenom, kašljucao i namigivao, a kad nije jeo, nervozno je lupkao prstima po usnicama, kao hrčak koji potajice stalno nešto trpa u usta.

- Zašto si promijenio ime? – upitala sam Prutića.
- Jer je glup – odvratio je Bat strpavši šaku kikirikija u usta – Glupan, glupan, glupan... – profrljao je žvačući, kao da recitira dječju rugalicu.

Prutić na to nije rekao ništa. Pogled mu je i dalje bio prikovan za olujne oblake.

S njim se nešto dogodilo. Zadnji put sam ga vidjela prije tri godine i izgledao je sasvim drukčije. Bio je šutljiv i plah, ali ne i odsutan. Pričali smo o astronomiji, kuhanju i poeziji, a sada jedva da sam ga mogla pogledati. Njegove prozirno-plave oči su mi ulijevale jezu. U tim očima više nije bilo zvijezda, začina i stihova. U tim očima nije bilo ništa meni poznato i blisko.

- Zašto Alset? – upitala sam ga.
- Zašto ne?... – piskutavo je odvratio on.

Bat se zakašljao. To nije bio tik.

- Maj... ku... – protisnuo je Bat – Majku... ti... Udari... Udari... me...

Skočila sam na noge i svom snagom ga tresnula po leđima. Kikiriki mu je izletio iz dušnika ravno u moju šalicu s kavom.

- Idem... u šetnju – rekao je Prutić istim, piskutavim glasom koji je zvučao kao da je udahnuo helij.

Bat je obrisao znojno čelo salvetom i suznih očiju se zagledao za bratom koji je mirno i odmjereno koračao prema oluji.

- Vрати se što prije! Prehladit ćeš se!
- Kuda će on? – upitala sam još uvijek u šoku od Prutićevog pogleda.
- Ma, pusti ga... Jooj... – puhnuo je Bat i prešao rukama preko lica – Skroz je puko.
- Puko?

Duboko je uzdahnuo, izvadio iz džepa bombon i strpao ga u usta. Trebalo mu je neko vrijeme da ga izgrize i sažvače. Za to vrijeme, ja sam ga šutke promatrala.

Bat ima pedeset i pet godina, kratku šiju i lice dabra. Nosi naočale s tankim, srebrnim okvirom i skupu, crnu košulju za koju vjeruje da ga sužava u struku, iako nema struk. Ukratko, izgleda kao poljoprivrednik koji je na svom uzgajalištu kukuruza otkrio naftu, pa se naglo obogatio i sad ga je sram priznati da je i dalje zaljubljen u svoju Eleonoru, koja je zapravo kombajn.

- Kuda je otišao? – upitala sam.
- Kupati se...
- Kupati? Što je njemu? Otišao je na krivu stranu. Tamo nema mora.
- U oluji.
- Ne razumijem...
- Nema se tu što razumijeti – promrsio je on – To je nekakva njegova ludorija...

Munjčanje.

- Munjčanje?
- Od *sunčanje* – rekao je mljackajući – Sunčanje pod munjama.
- A, tako... – izustila sam osupnuto.

- Skine se gol, raširi ruke i... – trznuo je ramenom – munjča se.
- Munjča?
- Uf... Od te riječi mi se diže kosa na glavi – rekao je i prekrižio ruke pokušavajući ukrotiti rame.
- Znači, stvarno je puko – rekla sam osjetivši kako blijedim.
- Udario ga je grom.
- Aha...
- Prije godinu dana. Od tada se munjča. I od tada je... – pročistio je grlo kao da pokušava iskašljati riječ koja ne želi izaći – ...genijalac.
- Kakav genijalac?
- Pravi – izustio je primaknuvši mi se i zvjerajući pogledom uokolo – Takav da smo se na njegovoj genijalnosti obogatili.

Bat nikada nikoga nije gledao u oči, ali ovo nije bilo njegovo uobičajeno izbjegavanje pogleda, nego više kao neka paranoja.

- Onda, prihvaćaš posao?
- Naravno – rekla sam i na brzinu iskapila kavu.
Kikiriki iz Batovog dušnika me zagrebao po nepcu.
- Fuj! – ispljunula sam ga na pod.
Odněkud je doletio vrabac, zgrabio kikiriki i odletio.
- Moram krenuti – rekla sam iskapivši čašu s vodom – Moram očistiti aparat za kokice.
- Kokice, he, he... Od toga ćeš se sigurno obogatiti.
Kreten. Prodavanje kokica mi je ionako samo paravan za dlanje trave.
- Ali, ne brini – namignuo je on, zbog tika, ne namjerno – Ako budeš dobra radnica, dobro ćeš i zaraditi.

Dobra radnica. Ne mogu vjerovati da sam se opet uvalila u isto sranje.

Dobra radnica sam bila prije četiri godine kada sam u San Pedru za Batovu firmu *Vječni pozdrav* snimala memorijalna videa u kojima su se ljudi na samrti opraštali od svojih bližnjih. Bio je to posao koji me toliko promijenio da sam samoj sebi postala neprepoznatljiva. Tvrdi, mrzovoljna mizantropkinja pretvorila se u osjetljivo, suosjećajno biće koje se pred sobom i svemirom zaklelo da nikada neće odustati od istraživanja tajne ljudskog postojanja, tajne života i smrti. Tada sam mislila da je mrzovoljna mizantropkinja zauvijek nestala. Ali, nije... Samo se šćućurila s druge strane srca.

U cijeloj toj priči, *sranje* nije bio posao, nego činjenica da sam radila za budalu koja se na tuđoj boli bestidno bogatila. Petominutni video s montažom je koštao šest tisuća dolara, a sa specijalnim efektima deset. *Vječni pozdrav* je u to vrijeme bila jedina firma koja se time bavila i u godinu dana je narasla na pedeset zaposlenika koji su za tisuću i pol dolara mjesečno snimali i montirali videa zbog kojih su non-stop bili u suzama. Većina ih nije mogla izdržati dulje od tri mjeseca. Ja sam bila jedina koja je ostala tri godine, otpočetak do kraja. Vezala sam se. Za odlaske... Valjda zato što sam i sama svako malo odlazila. U te tri godine sam snimila deset *vječnih pozdrava* koji bi u slučaju moje pogibelji bili prikazani na mom pogrebu i poslani ljudima koje sam stavila na posebnu post-mortem listu. Od tih deset videa, imam tri favorita. U jednom pričam iz svemirske kapsule dok u pozadini svira *Across the Universe* od Beatlesa, u drugom sjedim na poderanom kauču dok Johny Cash pjeva *Hurt*, a u trećem sam lik u crtiću koji izvodi gluparije i u gradskom parku sadi križeve i orhideje. Taj treći ne bi bio prikladan... znam. A baš taj mi je najdraži.

Vječni pozdrav je prava stvar. Umjesto pripitog popa koji baljezga o nadi i iskupljenju ili predsjednika razreda koji sere da si bio omiljen, a zapravo su te zvali Krele jer si imao loše ocjene ili Čoro jer si nosio naočale, govor na svom pogrebu održiš glavom i bradom ti. Uostalom, tko to može obaviti bolje od tebe? Tko bolje od tebe može znati kome po zadnji put želiš reći da ga voliš, a kome da je smrdljivo đubre koje bi trebalo zbrisati s lica zemlje?

To nisu moje riječi. To je na svom pogrebu rekao Bob McBull. On je moj heroj. Svima je rekao sve. I to u tri minute. To ga je toliko oslobodilo da je dan nakon snimanja videa umro. Nije on jedini. Tu je i časna sestra Margaret Mia Dow koja je na svom pogrebnom videu obznanila da je već deset godina zaljubljena u časnu sestru s kojom dijeli sobu. To je bila njena posljednja ispovijed. Bila je sigurna da će joj Isus oprostiti, a za ostale je ionako nije bilo briga.

Bio je to plemeniti posao u neplemenitim rukama. Batovim rukama. Zaposlio me zato što sam poznavala osnove montiranja video-zapisa i zato što sam član Mense. Kad sam mu pokazala člansku iskaznicu na kojoj piše da mi je kvocijent inteligencije sto pedeset i dva, objesila mu se gubica i u očima mu je sijevnulo nešto nalik strahu koji je uspio svladati prozvavši me Tupko. Članska iskaznica je, naravno, bila lažna. Pronašla sam je u novčaniku koji sam par godina ranije maznula iz džepa nekog tipa u tramvaju. Skenirala sam je, sredila u Photoshopu i u sat vremena postala hiperinteligentna.

- Opeta letiš okolo ka muha bez glove... – promrmljala je nona Mare vidjevši me kako trčim stepenicama, otvaram kapiju i bacam torbu na pod, pored agave – Di ti je pamet? Pomalo, čerce, slomičeš se.

Da napomenem... ovo gore nisu tipfeleri. To vam je stari hvarski jezik u kojem je sve na *o* i u kojem slovo *ć* naprosto ne postoji.

Dakle,

- Pomalo, čerce, slomičeš se – rekla mi je nona.

Gledala me kroz prozor svoje sobe odakle je imala pogled na dvorište, na krovove okolnih kuća i na stepenište koje se, kao reckasti kameni tepih, spuštalo sve do mora.

- Bog, nona, nevera će – rekla sam grabeći plahte i jastučnice koje su se sušile na konopcu.

- E... nevera – odmahнула je ona rukom – Ni parvo ni zodnjo... Cuvoj ti sebe, dite, a ne lancune.

Grleći klupko bijelih, mirisnih plahti, na trenutak sam zastala i duboko udahнула.

Nebo se mračilo, grmljavina je bila sve bliža, a jedrilice u luci su zveckale glasno, divlje, kao da se svađaju s galebovima.

- Jugo... – rekla je nona.
- Jugo – rekla sam ja.

S mojom nonom nema puno pričanja. Sve je u pogledu. U kretnji. U tonu. Taj pogled, kretnja i ton me stalno podsjećaju da je ona najbolja nona na svijetu. Radi mene je prodala vinograd. Radi mene je letjela avionom. Radi mene je otišla u Ameriku iako nije znala ni što znači *yes* i *no*. To je nona koja se, kada sam imala sedamnaest godina, pojavila na vratima mentalne ustanove Mind Renaissance i odvela me natrag na Hvar. Da nije nje, ne bi bilo ni mene.

Kuća u kojoj živimo je stara, kamena, s malim dvorištem u kojem raste jedna velika agava. Kuća je trošna, ali pogled je veličanstven. Vidiš luku, vidiš otoke, vidiš Forticu, vidiš sve. Bolji pogled od nas imaju samo mrtvaci s groblja na vrhu brda. Mi smo prva kuća ispod njih. Kad sam bila mala, strepila sam da će kiša potopiti grobove i da će nam u dvorište naplaviti mrtvačke glave. Ili, još gore, ljesove. Kost je kost, nije tako strašna kao ljes. Kad umreš, ta gadna šesterostrana kutija ti postane dom. Tijelo ti sraste s njom. Na kraju valjda i postaneš ona... kutija. Nikad nisam bila mrtva, pa ne znam, ali čini mi se da je tako. Čini mi se da nije strašna smrt, nego kutija.

Nona ne misli tako. Ona planira otići u raj. Obično se babe ovdje boje pakla, ali moja nona ne. Ima devedeset i dvije godine i vjeruje samo u raj. Ne znam kako je uspjela katoličku vjeru tako fino prerezati na pola i uzeti samo onu polovicu koja joj odgovara. Po njoj, pakao je izmišljotina, ali raj je stvaran.

- Očeš me arivat uredit? – upitala me s prozora – Neče još nevera, eli?
- Hoču, arivat ču, somo ti hod... – rekla sam postavljajući stolac nasred dvorišta.

Nona Mare ima dugu, rijetku, bijelu kosu koju joj svaki drugi dan pletem u pletenice.

To je naš mali ritual. Najprije joj razdijelim kosu po sredini glave, zatim je počesljam, ispletem jednu pletenicu, pa drugu, pa ih podignem i smotam u krug oko vrha glave.

- A se ovo pari da će procvast? – upitala me zastavši na verandi i pokazujući prema agavi.
- Neče, nona, cini ti se. Ajde, sed...

Česljam je uvijek istim starim, drvenim česljam rijetkih zubaca. Radila sam to i kad sam bila mala. Tada sam mislila da je u česlju neka čarolija, jer sam se svaki put kad sam ga držala u rukama osjećala posebno... kao da nisam djevojčica, nego dobra vila. I danas se osjećam tako. Iako sam debela i iako imam kvrgu na leđima, vila u meni nije nestala. I danas će mi nona, nakon što joj sredim kosu reći: «Fola, sunce nonino». Zatim će mi podgrijati mlijeko s šećerom u koje će nadrobiti suhog kruha. «To ti je ka koloc», reći će. «Ni», reći ću, «Boje je od koloca».

- Neču ti još dugo, čerce moja... – tihim, smežuranim glasom je rekla nona Mare.
- Ajde, nona, molin te, ako je Luce mogla doživit stotu možeš i ti.
- E... Luce... Drugo je Luce. Ona je imala joke noge, išla je u poje... Meni su noge ka dvo ščopa...
- Kad ninder ne greš. Homo ča doli do rive poist sladoled – rekla sam pletući joj paperjaste, srebrne pramenove u pletenicu.
- Boli me garlo...
- Ma nemoj, molin te... Homo onda somo napravit đir.
- Đir... – rekla je nona i slegnula svojim krhkim ramenima – Eee...

To «eee» je značilo «ne da mi se». Ali, ne «ne da mi se u đir», nego «ne da mi se ništa».

Ne zamjeram joj. Znam da joj se više ne živi. Ponekad se ne živi ni meni. Ovaj svijet je zajebano mjesto i sigurna sam da je, kad imaš devedeset i dvije i *noge ka dva ščapa*, još zajebanije. Ali, sebična sam i ne mogu je pustiti da ode. Ne mogu zamisliti da više nikada ne dotaknem njenu kosu. Ne mogu zamisliti život bez kruha u zašećerenom mlijeku.

- Evo ga, nona. Opet si ka svetica – rekla sam smotavši joj pletenice u krug oko vrha glave.

Kutovi usana su joj se pomaknuli u jedva primjetan osmijeh.

- Homo u kuću, pocet će kiša – rekla sam i pomogla joj da ustane.

Ruka joj je drhtala. Nebo je drhtalo... Sijevalo je. Gromovi su bili sve glasniji.

Gdje je sada Prutić? Što radi? Munjča se? Pomisao na njegov prazan pogled i dalje me ispunjavala jezom. Dok je radio u *Vječnom pozdravu*, činio se normalnim. Bio je, doduše, izgubljen, ali ne i lud. Trebao je biti Batova desna ruka, što baš i nije funkcioniralo kako treba jer je Bat ljevak. Svaki dan mu je drobio kako je nesposoban, nesposoban, nesposoban... i s vremenom, Prutić je zaista postao nesposoban. Obavljao je posao aljkavo i nezainteresirano, surfao je po Internetu i pisao haiku.

Sjedeći u kuhinji, žvačući kruh s mlijekom i gledajući kišu kako udara o prozorska stakla, razmišljala sam o Prutićevom novom imenu.

- Alset... – promrmljala sam iskapivši zašećereno mlijeko.

Zvučalo je klisko i britko, kao nauljena oštrica noža.

Meni svako ime zvuči nekako. Niki zvuči kao kotrljajuća špekula, Mare zvuči kao mreškanje plahte, Ivan zvuči kao malo vode na dlanu.

Malo vode na dlanu... Zvuči tako bezazleno. S malo vode na dlanu možeš napraviti bilo što... proliti je, popiti, pljunuti u nju. Ali, iz nekog razloga, ja ne činim ni jedno, ni drugo

ni treće, nego se u to malo vode na dlanu neprestano ogledam. U tom sićušnom ogledalu imam dobro dupe. U tom sićušnom ogledalu sam faca. U tom sićušnom ogledalu sam *prava ja*, istinska i sjajna.

Dobro, da skratim priču. Ivan, čije ime zvuči kao malo vode na dlanu je moj ljubavnik. Ima ženu, dvoje djece i policajac je. Sve ostalo je savršeno.

- Nona, di si? – pitala sam puštajući vodu u sudoperu – Pasala je nevera. Opraču pjate pa gren malo vonka.
- Ajde, ajde... – javila se ona iz dnevnog boravka.
- A ca češ ti?
- Ne brin za mene... Doče mi Stipe.

Stipe ima osamdeset i devet godina, živi tri kuće dalje i dolazi k nama skoro svaki dan. Uvijek nešto donese... par suhих smokava, grozd, šaku trešanja. On i nona satima sjede u dvorištu pored agave, piju ohlađeni čaj od kamilice i šute. Tu i tamo s uzdahom ispuste neko «e...» ili «a...» i pogledaju se. Onda opet šute. Pa progovore nekoliko riječi o vjetru i vinovoj lozi koja im nad glavama stvara hlad... pa pogledaju prema nebu... pa pogledaju prema luci... I tako vrijeme prolazi. Kotrljaju se njihovi trenuci, a oni sjede mirni i šutljivi kao da su vječni.

REVOLUCIJA

Ukratko, evo kako je tekao moj život. Do dvaneste sam živjela s nonom i didetom u Hvaru. Bila sam divlje dijete i mrzila sam školu. Imala sam velikih problema s čitanjem i pisanjem, ali ne zato što sam bila glupa, nego zato što sam imala osjećaj da mi slova oštrih bridova žele zlo. Slova I, L, A i V su mi izgledala naročito prijeteće i nekako... ljigavo. Kasnije, u kasnim dvadesetima, iščitavajući knjige iz psihoanalize, zaključila sam da je to bilo zato što sam više puta vidjela roditelje kako se fiksaju, odnosno, guraju si iglu (koja asocira na *oštra slova*) pod kožu. Danas mislim da je taj moj zaključak bio totalna glupost. Slova I, L, A i V su naprosto ljigava. I opasna. Treba ih izbaciti iz abecede da se djeca ne ozlijede.

Nona i dide su mi bili nepismeni i da nije bilo naše drage susjede, tete Brigitte, vjerojatno bih i ja sada bila nepismena. Dobro, možda ne bih bila baš nepismena, ali ne bih bila ni ovako načitana. Autističnu divljakušu koja komunicira isključivo s mačkama i galebovima teta Brigita je pretvorila u profinjenu djevojčicu koja piše vlastite bajke i koja na harfi zna odsvirati *Za Elizu*. Čak sam se malo i socijalizirala. Počela sam se družiti s Anjom, jedinom djevojčicom koja je u čitanju i pisanju bila lošija od mene. Pitala sam je ima li osjećaj da joj slovo A želi zlo. Zaprepašteno me pogledala i odvrtila: «Ne, slova mi plešu... okreću se naopačke». «Vau...», oduševljeno sam izustila i malo se posramila jer se moja slova nisu okretala, nego su mi samo prijetila.

Moja teorija da slova imaju svoju volju napokon je bila potvrđena. Nakon što smo pale prvi razred, odlučile smo osmisliti novu abecedu koja započinje slovom B. Pošto je to slovo izrazito dobroćudno, odlučile smo njime zamijeniti slova A, I, L i V. Osim toga, odlučile smo da riječi smiju imati najviše četiri slova, jer su se Anji obrtala samo slova u dugačkim riječima. Sve je išlo kako treba – dvije curice i jednog dečka iz razreda smo uspjele uvjeriti da je naša abeceda bolja i da svaki put kada učiteljica kaže da napišu A, oni napišu B. Uz to, tri

nove cure su se zainteresirale za naš projekt i počele nam se ulizivati nudeći nam sličice Tom i Jerryja i plastična pakiranja marmelade od kajsije. Svi smo skupljali jedinice, što ne bi bio toliki problem da broj jedan nije tako oštar... opasan... ljigav.

- Moramo izbaciti jedinice. Brojevi će počinjati s dva – rekla sam Anji u hodniku, ispred otvorenih vrata učionice u kojoj su se rojila djeca.

Bile smo obučene u plave suknjice i bijele košulje. Na glavama su nam bile titovke, a oko vratova crvene marame. Tog dana je bila priredba, pjevale smo u zboru, ali ja sam samo otvarala usta.

- Niki, ja imam dikletiju – tiho je rekla Anja, prstom uvrćući dugačak, valoviti, plavi pramen kose koji joj je padao niz sljepoočnicu.
- Što imaš?
- Dikletiju. Ne mogu čitati – oči su joj se napunile suzama.
- Kako ne možeš čitati? Pa čitaš bolje od mene.
- Svi čitaju bolje od tebe – rekla je ona i zablujala se u svoje crvene cipelice s rupama na palčevima – Psihognogija je rekla da si me ti pokvarila... Rekla je da si ti ološ.
- Ološ? Što to znači?
- Ne znam.
- Izbacit ćemo tu riječ – skupila sam usnice i prekrizila ruke.
- Anja! – s dna hodnika je dreknula školska psihologinja koja u mom sjećanju izgleda kao golemi, dlakavi pauk iz čijih usta izlaze nekakve smrdljive, ljepljive uzice s omčama za hvatanje djece – Dolazi ovamo!
- Nemoj ići – zgrabila sam je za ruku.
- Moram – rekla je ona i pogledala me mutnim pogledom odraslih – Ja sam bolesna.

Okrenula mi je leđa i krenula hodnikom. U mom sjećanju, taj hodnik je beskonačno dug i, dok hoda, Anja postaje sve manja, dok ne postane malena kao koštica lubenice koju

psihognogija usisava u svoj probavni trakt i, zajedno sa prdcem, izbacuje daleko u mračnu prazninu svemira.

Znala sam da je riječ dikletija (ili, kako su je odrasli izgovarali – *disleksija*) pogrešna, jer je duga i jer se sastoji od čak dva slova *i*. Pokušala sam to objasniti Anji, ali ona mi je na to odgovorila: «I u tvom imenu su dva slova *i*, Niki». To mi je slomilo srce.

Anja i ja smo ostale najbolje prijateljice, ali ništa više nije bilo isto. Ona je počela vjerovati da problem nije u slovima, nego u njoj, a ja sam se počela sve više družiti s tetom Brigitom koja mi je objasnila da su mala pisana slova drugačija od velikih štampanih i da mi ona ne mogu nauditi. Ne znam zašto, ali povjerovala sam joj. Svaki dan smo galeblijim perom na mokrom pijesku na plaži ispisivale mala pisana slova, a zatim smo prešle i na velika štampana koja su mi sve rjeđe prijetila. Malo po malo, počela sam shvaćati da su bajke koje mi je teta Brigita čitala sastavljene, između ostalih, i od velikih štampanih slova A, I, L i V, što je u moju glavu unijelo čudnu konfuziju. Bajke su mi se jako sviđale, a činilo se da su bajke i slova na neki način jedno.

S osam i pol godina, u glavi mi se dogodio neki klik. Shvatila sam da nisu važna slova, nego ono iza njih. Važna je priča. Važni su dvorci, žabe i jednoroz. Važan je svijet s one strane stvarnosti. Odjednom, kao da sam postala dalekovidna i sva opasna slova su utonula u nježnu izmaglicu nastalu zbog promjene fokusa. Tada sam, na svoj dječji način, spoznala dvije velike životne istine. Prva je da vrag zaista jeste u detaljima, a druga da svaka zastrašujuća emocija iza sebe krije nešto veliko i iscjeljujuće. Treba samo gledati u daljinu.

Slična stvar mi se dogodila i s harfom. Kada sam je prvi put vidjela, imala sam osjećaj da mi se izruguje. Izgledala mi je kao golema nasmijana usta u kojima je rastegnut beskrajan niz končića od pljuvačke. Nije mi bilo ni na kraj pameti da je dodirnem. Ali, kada je teta Brigita zasvirala, iz glave su mi počeli nicati nevidljivi izdanci koji su prolazili kroz strop i sezali ravno do neba. «Samo trebaš zapamtiti redosljed. Najprije trzneš ovu žicu, pa onda

ovu», govorila je teta Brigita učeći me svirati *Za Elizu*. Tada sam po prvi put shvatila da postoji neki red koji je lijep i koji treba poštivati. Sada ova žica, pa onda ona... Ne može se obrnuto. Onda ne zvuči dobro.

Prije nego što me teta Brigita uzela pod svoje okrilje, u mom životu nije bilo nikakvog reda. Mogla sam jesti kad sam htjela, spavati kad sam htjela i ići gdje god sam htjela. Nona i dide su me voljeli, mazili i divili se mom vještom pentranju po trešnji, ali me nisu imali snage odgajati. Život s njima bio je neprekidan tijekom impulzivnih radnji, stalno balansiranje između čarolije i izgubljenosti.

Teta Brigita je znala što je važno, a što nevažno. Znala je kako od slova sastaviti bajku i kako tonove pomiješati u melodiju. Ta visoka i uspravna žena s kompliciranom punđom mi je govorila: ovo smiješ, ovo ne smiješ; ovo je dobro, a ovo loše za tebe. I ja sam joj vjerovala. Vjerovala sam njenom izravnom pogledu, uglastim jagodicama i čvrsto stegnutoj punđi koju mi nikada nije dozvolila rasplesti. Ta punđa je izgledala kao neka kosata utvrda u kojoj je skrivena neka njena duboka istina. Istina koja ne podnosi tuđe prste i poglede. Istina koju su, kao gladni galebovi, trgale i prežvakavale zloguke babe na rivi... *Živila je ninder u Engleškoj, boga ti, biče imo šoldi ka blata... E... A, ca češ, ne moreš imati sve... Izgubila je dite, a onda joj je i muž iša ča...*

Teta Brigita je na Hvar donijela harfu, gomilu knjiga i dva ljubičasta podočnjaka u kojima se ogledala sva tuga ovoga svijeta. Najprije je mjesecima šetala sama uz more, a onda mi se jednog dana obratila. Pitala me nešto obično, nešto o trešnjama, možda jesu li zrele ili ima li u njima crva. Govorila je drukčije. Nije imala dalmatinski naglasak i nije dobro izgovarala slovo r. Ja sam joj odgovorila nešto o tome kako najbolje trešnje rastu na vrhu stabla, a ona se na to malčice nasmiješila. Njen smiješak mi se uvukao u srce i tamo otvorio sićušni, čipkasti suncobran. Dok sam odlazila, njena ljubičasta tuga se vukla za mnom poput beskrajno dugačkog plašta. Nikada prije i nikada poslije nisam osjetila ništa slično.

Sljedeći dan sam joj na prozorskoj dasci ostavila zdjelicu s trešnjama. I tako je počelo... Za ljubav tete Brigitte, postala sam najbolja čitačica, pisačica i sviračica u razredu. S jedanaest godina sam čitala Julesa Vernea, pisala pjesme za školski časopis i pričala engleski dovoljno dobro da se mogu sporazumjeti sa starcima. «Mama ti ne priča hrvatski?», čudila se teta Brigita, «Zar ona nije Hrvatica?» Da, mama mi je bila Hrvatica, ali zapravo je više od svega bila đanki kojem je heroin oglodao centar za govor, pa joj je od materinjeg jezika ostalo svega nekoliko osnovnih imenica: *lova, droga, žuto, bijelo, diler, dop* i jedan glagol – *urokati se*.

Moj otac, iako porijeklom Amerikanac, osim tih, koristio je i još nekoliko naših riječi: *dinari* i *petero djece*. Ne znam čime se bavio u Americi, ali ovdje je bio one-man-band. Svirao je bubanj, gitaru, usnu harmoniku i zviždaljku i prodavao svoju kazetu i priču o petero djece. Ja sam povremeno stajala pored njega s praznom kartonskom kutijom od keksa u koju su ljudi ubacivali novac.

Lagala bih kada bih rekla da mi je sa starcima bilo grozno. Bilo je grozno povremeno, kada su hodali uokolo kao bezglavi zombiji psujući jer ih je droga krivo pukla. Uglavnom je bilo čudno i nabrijano. Dolazili su skoro svako ljeto, ostajali po dva mjeseca i spajali ugodno s korisnim – ljetovali i dilali.

Ne mislim da su bili ljubičice. Bili su kaktusi. Ali, kaktusi koji su svako malo cvjetali. To cvjetanje se, doduše, događalo pod utjecajem kokaina i hašiša, ali kad sam bila mala, mislila sam da je kokain njihova životna energija, a hašiš njihova bezuvjetna ljubav. Žedna njihove pažnje, upijala sam njihovu nadrogiranu prisutnost i oduševljavala ih preglasnim pjevanjem *O, Suzana* i brzim ispijanjem koktela.

Sve je bilo u redu dok murija nije presjekla kokainsku vezu s Meksikancima i dok se u Splitu moglo nabaviti dobrog hašiša. Međutim, u nekom trenutku je tržište krahiralo i svi su se

navukli na ono što je bilo dostupno – heroin i morfij. Tako su mi starci preko noći mutirali iz kaktusa u biljke-ljudožderke.